

Модлик Ю. Б. Виховна система класу «Я в світі різних культур» (впроваджується з 2008 року) / Теорія і практика організації інноваційного процесу виховання. Науково-метод. збірка. / Упоряд. О. І. Чешенко. – Одеса, 2014. – 327 с. – С. 166-179.

Модлик Юлія Борисівна,
класний керівник, вчитель англійської мови
Одеської приватної гімназії «Мрія» Одеської області,
лауреат Всеукраїнського конкурсу «Класний керівник року» (2012),
член обласної творчої групи при Одеському обласному інституті
удосконалення вчителів

ВИХОВНА СИСТЕМА КЛАСУ «Я В СВІТІ РІЗНИХ КУЛЬТУР»

(впроваджується з 2008 року).

Світова глобалізація та інтеграція України до світового та європейського співтовариства актуалізують потребу полікультурного виховання та підготовки підлітків й молоді до життя в умовах соціокультурного різноманіття, формування толерантності, готовності до співпраці у міжнародному контексті.

Україна є полікультурною державою. При всій багатокультурності та поліетнічності нашої держави в Україні до багатьох національностей ставляться толерантно. Але подальший розвиток толерантності у соціально-культурних, релігійних, етнічних, мовних відносинах, відсутність ксенофобії залежить від атмосфери терпимості та міжкультурного діалогу, поглиблення взаємоповаги, взаєморозуміння та співробітництва між усіма, хто проживає у межах території країни (стаття 6 Рамкової конвенції про захист національних меншин).

«Становлення громадянського суспільства в Україні можливе лише за умови трансформації етнічної спільноти у суспільно-політичну, об'єднану спільними цінностями і пріоритетами» (Лист МОНмолодьспорту № 1/9-530 від 27.07.12 року).

Перед закладами освіти постає складне завдання, що полягає в узгодженні впливу етнічного середовища на молоде покоління шляхом засвоєння ним достовірних наукових знань, спрямованих на формування позитивного ставлення як до своєї етнічної групи, так і до представників інших народів та їхніх культур. Тому полікультурне виховання дітей, що ґрунтується на принципах рівності, недискримінації, прийняття та поваги у всебічному розвитку особистості, на створенні навчальним закладом умов для збереження і розвитку національних мов та культур є *актуальною проблемою сучасного класного керівника.*

Працюю над проблемою «Консолідація зусиль класного керівника, педагогічного колективу, батьків, соціальних партнерів для виховання та психолого-педагогічної підтримки у становленні толерантної, полікультурно-

компетентної особистості, здатної в умовах викликів часу жити, діяти, реалізовувати себе у державі та громадському суспільстві, спільно з іншими особистостями будувати це суспільство, усвідомлюючи власну відповідальність за майбутнє своєї держави та світу в цілому».

Розроблено принципово нові підходи до виховної системи багатонаціонального колективу класу.

Провідна ідея виховної системи класу: консолідація зусиль класного керівника, педагогічного колективу, батьків, соціальних партнерів для виховання та психолого-педагогічної підтримки у становленні толерантної, полікультурно-компетентної особистості, здатної в умовах викликів часу жити, діяти, реалізовувати себе у державі та громадському суспільстві, спільно з іншими особистостями будувати це суспільство, усвідомлюючи власну відповідальність за майбутнє своєї держави та світу в цілому.

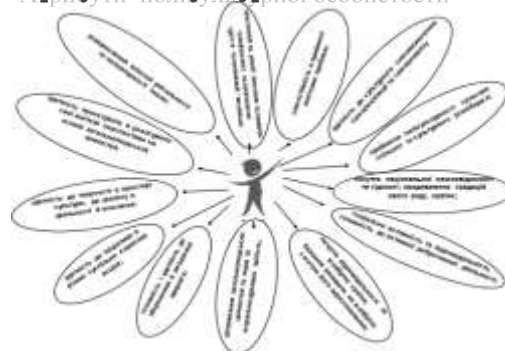
Гасло: «Мрій, твори, взаємодій - культури народів розумій!»

Мета виховної системи класу: інформаційними, технічними та матеріальними ресурсами школи «Мрія», батьків вихованців та соціальних партнерів створити ефективні умови для становлення та виховання толерантної, творчої, конструктивно-дієвої та соціально-відповідальної особистості, здатної жити та успішно взаємодіяти в полікультурному середовищі.

Атрибути полікультурної особистості:

- ◆ *усвідомлення* власної унікальності та неповторності, унікальності та неповторності інших;
  - ◆ *оптимізм*, впевненість в собі як превалюючий емоційний стан; незалежність самооцінки, наявність власних цілей та цінностей; *самостійність* в прийнятті життєвих проблем;
  - ◆ *здатність* до культурного самовизначення, самореалізації та саморозвитку;
  - ◆ *прийняття полікультурності* сучасних спільнот та культурного різнобарв'я як норм співіснування культур;
  - ◆ *почуття* національної самосвідомості та гідності;
  - ◆ *соціальна активність та відповідальність*, готовність до активної добродійної діяльності;
  - ◆ *почуття відповідальності* за майбутнє країни, бажання впливати на майбутнє з метою його вдосконалення;
  - ◆ *дотримання* загальнолюдських цінностей та норм;
  - ◆ *морально-духовна зрілість*;
  - ◆ *готовність* до постійного саморозвитку, самовдосконалення, самоконтролю, особистісної рефлексії, неперервної освіти протягом життя, як в Україні, так і за її межами;
  - ◆ *готовність і здатність* до збереження й зміцнення здоров'я;
  - ◆ *здатність до ініціативи* в різних суспільно корисних акціях;
  - ◆ *патріотизм*: сформованість державницького світогляду та громадянської зрілості особистості, стійкі моральні принципи, шанування держави, історії, мови, родини; *уміння жити й реалізовувати себе* в умовах викликів часу в громадянському суспільстві;
  - ◆ *толерантність*, уміння жити та взаємодіяти з представниками різних національностей;
  - ◆ *полікультурність*; *розуміння та продовження* традицій свого роду, країни;
  - ◆ *повага* до культури інших народів світу;
  - ◆ *здатність до адаптації* в соціумі;
  - ◆ *комунікативна культура*: володіння навичками ділового спілкування, уміння будувати міжособистісні відносини, що сприяють самореалізації, досягненню успіху в суспільному й особистому житті;
  - ◆ *інформаційна компетентність*, вміння враховувати особливості комунікації з різними людьми;
  - ◆ *здатність до творчості* в просторі культури, до діалогу в діяльності й мисленні; здатність проектувати й реалізувати свої життєві перспективи на основі загальнолюдських цінностей;
- І як ціль – атрибут:
- ◆ *усвідомлення свого місця*, ролі та значущості у глобальних загальнолюдських процесах; здатність до самовиховання таких особистісних якостей як тактовність, стриманість в емоційних проявах, толерантність.

Атрибути полікультурної особистості:

Виходячи з того, що формування полікультурної компетентності відбувається впродовж всього життя людини, що об'єктивними факторами розвитку компетентнісної особистості є «виховуюче середовище»,

«виховуюча діяльність» та культурно-соціальна ідентифікація особистості, **виховна систему класу** зорієнтовано на вирішення наступних **завдань**:

- Створення розвивально-виховуючого полікультурного середовища.
- Створення умов для вдосконалення особистості підлітка, спрямованих на осмислення світу та себе в цьому світі.
- Виховання патріотизму, поваги до прав, свобод та обов'язків людини.
- Створення умов для органічного поєднання національного та загальнолюдського у стосунках підлітків різних національностей.
- Виховання гуманістично зорієнтованої особистості, яка толерантна до культурних відмінностей, розуміє і ці відмінності, і важливості кожної культури, приймає та поважає особливості різних культурних традицій.
- Виховання ціннісного відношення в здоровому способі життя та відповідальності за своє здоров'я та безпеку.
- Створення умов для самовиховуючої діяльності.

Методологічна основа побудови виховної системи спирається на:

- ✓ *ідеї діалогу культур* (М. М. Бахтін, В. С. Біблер);
- ✓ *культурно-історичний підхід* (Л. С. Виготський, А. Н. Леонт'єв);
- ✓ *концепцію виховання дитини як людини культури* (Е. В. Бондаревська, В. В. Князева, Л. Б. Соколова);
- ✓ *особистісно орієнтований підхід у виховній діяльності* (Е. В. Бондаревська, Е. Н. Ільїн, В. В. Сериков, И. С. Якиманська);
- ✓ *теоретичні основи педагогічної підтримки дитини* (Т. В. Анохіна, В. П. Бедерханова, О. С. Газман);
- ✓ *концепцію міжособистісного спілкування, соціокультурної ідентифікації особистості* (А. Г. Асмолов, М. С. Каган, А. В. Мудрик);
- ✓ *проблеми полікультурного виховання* (Г. Н. Волков, О. К. Гаганова).

Розбудова виховної системи класу спирається на **базові методичні засади педагогічного процесу в умовах багатокультурного середовища**:

- ◆ застосування методик, які передбачають співробітництво, розвивають взаєморозуміння та самостійність, сприяють зростанню самоповаги й успішності;
- ◆ активне залучення до навчально-виховного процесу, опора на вже набуті знання для пізнавальної, емоційної і поведінкової підготовки до самостійного пошуку, інтерпретації;
- ◆ розвиток критичного та творчого осмислення інформації;
- ◆ планування стимулюючих і культурно значущих видів діяльності у комфортному, сприятливому для навчання середовищі;
- ◆ використання наявних у даній місцевості природних і культурних ресурсів, що забезпечує взаємозв'язок навчання з оточуючим життям, формує здатність до сприйняття навколишнього культурного різноманіття;
- ◆ пропорційний розподіл ролевих статусів і відповідальності під час виконання колективних завдань і реалізації спільних проектів;

- ◆ широке використання діалогу як комунікативного засобу з метою досягнення консенсусу між різними поглядами, культурного взаємозбагачення в умовах різноманіття та множинності світоглядних позицій;
- ◆ формування навичок самооцінки на основі усвідомлення цінності самого процесу здобуття знань, а не тільки його результатів;
- ◆ прозорість полікультурних світоглядних настанов, роз'яснення антигуманності расистських і ксенофобських поглядів.

В основу виховної системи класу «Я в світі різних культур» покладено **принципи**: наступності та системності; єдності прав, свободи вибору та відповідальності особистості; збереження і розвитку національних мов та культур; природовідповідності; полілінгвізму; єдності зусиль сім'ї, школи та громадськості у школі сімейного типу повного дня; безперервної педагогічної й психологічної освіти батьків.

Складові виховної системи класу у сукупності підпорядковані головній меті, реалізують зв'язок теоретичного матеріалу з практикою життя, орієнтовані на прийняття підлітками загальнолюдських цінностей та засвоєння норм поведінки як основи побудови власного життя.

ЛОГІКА ПОБУДОВИ МОДЕЛІ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ

включає 4 напрями:

<i>Напря́м 1</i>	Формування та організація роботи педагогічної команди класу
<i>Напря́м 2</i>	Організація спільної роботи класного керівника та педагогічної команди з батьками
<i>Напря́м 3</i>	Робота з учнями: <ul style="list-style-type: none"> ◆ Діагностика ◆ Учні́вське самоврядування в класі ◆ Урочна робота з учнями ◆ Позаурочна робота з учнями (<i>складається з 4-х блоків</i>): <ul style="list-style-type: none"> I блок – «Навколо тебе Світ!» II блок – «Стежина здоров'я і допомоги» III блок – «Небо спільне для всіх» VI блок – «Стежина творчості»
<i>Напря́м 4</i>	Робота, спрямована на перетворення стихійного середовища на виховуюче середовище

НАПРЯМ 1.

Формування та організація роботи педагогічної команди класу.

Система виховної роботи з класом може бути ефективною лише за умови створення та ефективної роботи цілісної педагогічної команди (однодумців).

Етапи створення такої команди:

- Знайомство з працюючим колективом вчителів, які працюють у класі, вироблення спільної стратегії діяльності, системи цінностей педагогічної команди та єдиних вимог до учнів класу. Встановлення міжособистісних відносин між членами педагогічної команди. Спільна розробка й реалізація плану виховної роботи з класним колективом.
- Профілактика «штормового етапу»: бесіди, зустрічі, обговорення.
- Організація етапу співробітництва команди.

Форми роботи з вчителями:

- ▶ Формування плану виховної роботи класу з колективним обговоренням та постійною корекцією педагогічною командою класу.
- ▶ Мотивування членів команди на максимальний виховний вплив на учнів.
- ▶ Організація роботи членів педагогічної команди з учнями на засадах лідерства у напрямку поліетнічного виховання.
- ▶ Організація позитивного спілкування між педагогами, учнями та їх батьками.
- ▶ Профілактика міжособистісних конфліктів.
- ▶ Медико-психолого-психологічні консилиуми.
- ▶ Семінари для педагогічних працівників за тематикою: «Виховання полікультурної багатомовної особистості», «Полікультурна освіта і виховання», «Виховання особистості в полікультурному суспільстві», «Полікультурний педагог».
- ▶ Участь вчителів - предметників у роботі батьківських зборах, їх виступи.

НАПРЯМ 2.

Організація спільної роботи класного керівника та педагогічної команди з батьками

Однією з центральних ланок у роботі класного керівника є встановлення партнерських відносин з батьками учнів та вироблення єдиних цінностей, принципів та вимог до учнів з боку вчителів та батьків.

Головні ідеї напряму *взаємодії школи та сім'ї*:

- Сім'я – основа майбутнього благополуччя людини, впевненості у майбутньому.
- Дитина – надія та опора батьків, вони мають право сподіватися на її допомогу та підтримку, на шанобливе ставлення до себе.
- Дитина повинна зростати та розвиватися в атмосфері любові, доброти та підтримки, вільної від будь-яких форм насилля.
- Школа повинна допомогти дитині зберегти та зміцнити зв'язок з сім'єю.

- переосмислення соціокультурного ядра відповідно до культури та традицій родового образу життя.

Організована систематична робота щодо **родоведення**, Клубу батьків «Родова культура сім'ї», *спрямована на:*

1. Об'єднання зусиль класного керівника, батьків та педагогів школи для створення оптимально комфортних умов для виховання гармонійно розвиненої особистості в умовах полікультурного середовища;
2. Краще розуміння сімейного уставу всіх родин класу;
3. Занурення учнів у загадковий світ сімейних традицій різних національностей;
4. Розуміння та повагу учнями культур різних національностей;
5. Навчання учнів та батьків розвивати та збагачувати культуру свого роду;
6. Формування навичок життя в багатонаціональному суспільстві.

Форми роботи:

- ▶ Зустрічі з батьками у школі та обговорення спільних питань:
  - виховання ненасилля в сім'ї,
  - народні традиції виховання у сучасній сім'ї, залучення дітей до національних витоків в двомовних сім'ях,
  - екологічне виховання дітей з опорою на народні знання про природу,
  - підготовка дітей до сімейного життя з урахуванням національних традицій,
  - елементи народної творчості в естетичному вихованні учнів,
  - традиції та моральне виховання учнів,
  - народна дипломатія;
- ▶ Індивідуальна робота з батьками;
- ▶ Батьківські лекторії за участю представників правоохоронних органів, суспільства, лікарів та психологів;
- ▶ Участь вчителів у засіданнях Клубу батьків, обговорення спільних, проблемних питань та прийняття оптимально правильних рішень щодо виховання особистості підлітка в поліетнічному середовищі; інформування батьків про хід і результати навчання, виховання й розвитку учнів;
- ▶ Спільне сімейне дозвілля: запрошення на сімейні вечори з метою ознайомлення з традиціями певного роду та традиціями виховання у певній сім'ї;
- ▶ Участь у сімейних співах національних традиційних пісень з метою проникнення учасників цих співів доброзичливою атмосферою;
- ▶ Батьківська допомога учням у підготовці, організації та проведенні виставкових робіт, стендів у школі;
- ▶ Колективне відвідування театрів, виставок, бібліотек;
- ▶ Спільні прогулянки, походи, поїздки та подорожі;
- ▶ Спільний пошук інформації про свій рід батьками та учнями;
- ▶ Спільне ведення «Книги свого роду» учнями та батьками та постійне її поповнення новою інформацією;

- ▶ «Теплі зустрічі з поважними членами сім'ї похилого віку» та розповіді про цікаві моменти з історії свого роду;
- ▶ Перегляд відео про певні обряди, традиції роду та обговорення їх спільно з батьками та учнями;
- ▶ Допомога батьків своїм дітям у підготовці до пісенних конкурсів школи: вибір національної пісні, костюму та сценічного образу;
- ▶ Показ національних танців самими учнями, разом з батьками на засіданнях Клубу батьків, шкільних та позашкільних заходах та святах та інше.

Результати:

- Здійснюється переосмислення соціокультурного ядра відповідно до культури та традицій родового образу життя.
- Ідейні переконання батьків щодо виховання підлітків в умовах полікультурного середовища об'єдналися, стали яснішими та чіткішими стратегії виховання підлітків у сім'ях не тільки української, а й інших національностей - і батьки, і учні, і вчителі стали єдиним цілим у поглядах на виховання підлітків.
- Окремі батьки перейняли новий для себе досвід з виховання в інших сім'ях.
- Учні класу проникаються атмосферою добра й любові, що панує у сім'ях.
- Учні класу дотримуються прав людини на вільний вибір світоглядних переконань.
- Здійснюється підбір матеріалу з історії, культури, укладу, освіти та виховання в сім'ях, що зберегли свій родовий образ життя від витоків.
- Розпочато роботу над веденням «Книги життя свого роду», яка буде поповнюватися новою інформацією протягом всіх років навчання у гімназії.

НАПРЯМ 3.

Робота з учнями.

◆ Діагностика, аналіз, прогнозування, моделювання дозволяють здійснити ефективне проектування виховних завдань класного колективу, створити комплексну, науково обґрунтовану систему творення виховуючого простору, що сприяє всебічному особистісному розвитку.

Діагностика здійснюється за системою вивчення особистості дитини (за всіма напрямками комп'ютерно - діагностичного комплексу – програми «Універсал», автор О. В. Киричук). Створення ефективної системи виховуючого простору спирається на науково обґрунтовану діагностику (2 рази на рік). Для аналізу результатів *соціальної життєвої активності* та подальшого прогнозування експертним методом здійснюється **оцінка життєвої активності учнів** за основними видами діяльності, до яких відносяться:

- ✓ дозвільно-ігрова,
- ✓ фізично-оздоровча,

- ✓ художньо-образна,
- ✓ предметно-перетворювальна,
- ✓ навчально-пізнавальна,
- ✓ соціально-комунікативна,
- ✓ громадсько-корисна,
- ✓ національно-громадська,
- ✓ духовно - катарсична.

◆ **Учнівське самоврядування в класі** є педагогічно доцільним способом організації учнівського колективу, що забезпечує комплексний виховний вплив на учнів шляхом їх залучення до усвідомленої і систематичної участі у вирішенні важливих понять життя класу. *Мета:* консолідація зусиль класного керівника і класного колективу для добрих і корисних справ, щоб зробити класне життя змістовнішим, веселішим, цікавішим, дієвим. *Діяльність* учнівського самоврядування скеровується на підвищення якості навчання, зміцнення свідомої дисципліни, реалізацію вимог режиму школи, організацію позакласної виховної роботи, на розвиток ініціативи та творчої самодіяльності, реалізацію їхніх прав та обов'язків.

Головні принципи у проектуванні учнівського самоврядування:

- ▶ активність самих учнів через надання їм можливостей вибору шляхів моральної і мовленої поведінки,
- ▶ створення таких умов, в яких особистість має можливість самостійно розмірковувати про найрізноманітніші життєві проблеми та розв'язувати їх,
- ▶ організація процесу самопізнання та самореалізації особистості, розвиток навичок самодіяльності.

Гасло: «Самі вирішили, самі зробили, самі відповідаємо».

Цілі, завдання та *структура учнівського самоврядування класу* підпорядкована структурі гімназійного учнівського самоврядування. В гімназії «Мрія» з 2007-2008 н.р. існує учнівське самоврядування за системою президентсько-парламентської республіки. Вищим органом учнівського самоврядування є сесія учнівського парламенту. На сесії учні вирішують найважливіші питання життя школи: визначають перспективи та основні напрямки її розвитку, обирають актив школи, визначають його повноваження, заслуховують звіти активу, аналізують виконання ухвалених рішень, приймають нові рішення, оцінюють виконану роботу.

Як класний керівник вбачаю свої функції в організації самоврядування класу в підтримці, пораді, довірі і терпінні, що можна назвати одним словом, – підтримка.

Структура учнівського самоврядування формується за матричним типом: учні створюють творчі групи для роботи над конкретним проектом (який запропонований сесією учнівського парламенту, або ініціативною групою класу) чи для рішення конкретного завдання. Одній особі – керівнику

проекту надаються повноваження та відповідальність за планування, оперативне керування, проміжний контроль виконання всіх етапів проекту. Робота учня – керівника полягає в тому, щоб забезпечити виконання завдання / проекту у відповідні терміни згідно заданим вимогам. Роль класного керівника – координатор, фасилітатор, наставник.

Учнівське самоврядування класу – це дієва можливість розширити діапазон спільної діяльності класного керівника та вихованців – членів єдиного колективу, розширення можливостей для їхньої співдружності, творчого пошуку й ініціативи, засіб навчитися жити і працювати за законами демократичного суспільства, основа набуття навичок колективної управлінської діяльності незалежно від віку, оволодіння правилами колективного спілкування, культурою взаємин, засвоєння технології вироблення ухвалення і виконання рішень.

◆ **Урочна робота з учнями.** Виховання багатокультурної людини в процесі навчання реалізується через наступні форми роботи:

1. Предмети гімназичного компоненту, що дають змогу поглиблено вивчати мови, культурні традиції різних народів та країн.

2. Вивчення 4-х іноземних мов (поглиблене вивчення англійської мови, німецька, французька та іспанська мови – за вибором).

3. Впровадження в зміст навчальних предметів полікультурного компоненту (країнознавство (англійською мовою), літературне читання (англійською, французькою, німецькою, іспанською мовами), за календарем ознайомлення с традиційними святами тих країн, мови яких вивчаються учнями).

4. На уроках: звучать вірші, уривки з творів авторів – представників мовного розмаїття регіону; робота з дидактичним матеріалом; перегляд уривків документальних та історичних фільмів та їх обговорення; захист проектних робіт учнями; виступи діячів культури та представників певних національностей на уроках історії, де учні мають змогу взяти у них інтерв'ю, вільно поспілкуватися; вивчення учнями національних пісень, їх виконання на святах та під час проведення шкільних акцій.

5. Індивідуальні бесіди з учнями (орієнтовна тематика: «Шлях до себе», «Ти і колектив», «Твоя програма самовиховання», «Україно моя калинова», «Поведінка в екстремальних ситуаціях», «Ввічливість на кожен день», «Що таке здоровий спосіб життя», «Як порозумітися з однокласниками», «Я такий як і всі в моєму класі», тощо.).

◆ **Позаурочна робота з учнями складається з 4-х блоків:** «Навколо тебе Світ!», «Стежина здоров'я і допомоги», «Небо спільне для всіх», «Стежина творчості». Для кожного блоку визначені: основна мета, завдання, форми роботи, проектується досягнення реалізації кожного з блоків - якості особистості, що актуалізуються та вдосконалюються під час реалізації кожного блоку, розроблена Абетка правил життя учнівського колективу.

❖ I блок – «Навколо тебе Світ!»

Основна мета: організація сприятливого середовища для формування чутливої та толерантної особистості, здатної до самоактуалізації, саморегуляції, самовдосконалення, здатної до співчуття та активної допомоги, адекватних моральних вчинків.

Основні завдання:

- ▶ Створення та організація виховуючого середовища на основі загальнолюдських цінностей, законів, норм, правил;
- ▶ Навчання учнів прийомам саморегуляції;
- ▶ Створення сприятливого морально-психологічного клімату для формування ефективних міжособистісних стосунків у класі, школі, колективі однолітків, родині;
- ▶ Формування емоційної та чуттєвої особистості, здатної відчувати та відреагувати на радощі та негаразди оточуючих людей;
- ▶ Відпрацювання навичок поведінки, які базуються на розумінні, терпимості, компромісі, самоповазі та повазі оточуючих
- ▶ Прищеплення учням естетичного смаку
- ▶ Розвиток емоційності особистості.

Якості особистості, що актуалізуються та вдосконалюються під час реалізації першого блоку: духовність як особиста риса; морально-духовна зрілість; емоційність; готовність до постійного саморозвитку, самовдосконалення, самоконтролю, особистісної рефлексії, неперервної освіти протягом життя, як в Україні, так і за її межами; толерантність; демократичні цінності.

Форма роботи:

- ◆ Ранкові зустрічі («Територія добрих справ» - ранкові зустрічі; створення педагогічної ситуації, сприятливої для обміну думок, інформацією про свої реальні добрі вчинки).
- ◆ Виховні класні години. Тематика: «Культурна людина... Хто це?», «Святині людської душі», «Як поводитись у конфліктній ситуації», «Як спілкуватися продуктивно», «Що таке життєвий досвід людини», «Хочу-можу-треба», «Антиподи моралі», «Допоможи собі сам», «Людина та її манери», «Повір в себе».
- ◆ Виховні заходи класу («Практикум «Якщо вам дуже кепсько...», «Все наше життя - театр, а люди в ньому - актори»).
- ◆ Виховні заходи школи: брейн-ринги «Етичні норми суспільства», конкурс «Найкраще порозуміння в команді».
- ◆ Глобальні ігри. Тематика: «Вас не обрали», «Вище суспільство», «В гостях», «Світський салон», «Прохання», «Компліменти», «Відмова», «Вуличне знайомство», «Батьки не звертають уваги», «Оманлива солідарність», «Сила слова», «Не можу зрозуміти».
- ◆ Акції: «Забери додому тваринку. Створи власну хвостату історію», День захисту бездомних тварин (4 жовтня) (виготовлення та декорування

ошийків - організація ярмарку-продажу, збір коштів для придбання корму тваринам, поїздка до притулку для тварин).

- ◆ Спільна робота з психологічною службою гімназії «Мрія»; цикл занять для підлітків «Комфортна взаємодія» («Пошук напрямків», «Шоу різних Я», «Згідно сценарію», «Поза шкаралупою», «Стратегії взаємодії», «Пліч-о-пліч», «Подорож на повітряній кулі», «Острів у океані», «Діємо разом», «Будуємо державу», «Висновки та знахідки»).

❖ II блок – «Стежина здоров'я і допомоги»

Основна мета: розвиток культури здоров'язбереження як складової особистісної культури учнів, їх батьків та педагогів; формування на її основі готовності до збереження й зміцнення свого здоров'я, здоров'я інших людей. Створення педагогічних умов для здоров'язбереження у середовищі вільного спілкування українською та російською мовами, а й 2 (3, 4) іноземними мовами (*англійською, французькою, німецькою, іспанською*).

Основні завдання:

- ▶ Формування активної життєвої позиції в учнів та лідерських якостей учнів;
- ▶ Формування свідомої мотивації до ведення здорового способу життя;
- ▶ Формування навичок здорового способу життя й безпечної життєдіяльності в умовах існування багатонаціонального колективу;
- ▶ Формування в учнів свідомого ставлення до свого здоров'я та фізичної культури;
- ▶ Виховання в учнів потреби у веденні здорового способу життя;
- ▶ Виховання екологічної культури та гармонійних відносин з природою;
- ▶ Водозбереження;
- ▶ Виховання особистих моральних якостей особистості підлітка;
- ▶ Виховання почуття співчуття та готовності допомогти іншим людям.

Якості особистості, що актуалізуються та вдосконалюються під час реалізації завдань другого блоку: готовність і здатність до збереження й зміцнення фізичного здоров'я; соціальна активність та відповідальність, готовність до активної добродійної діяльності; володіння основами соціальної активності; здатність до ініціативи в різних суспільно корисних акціях; вміння співчувати.

Форма роботи:

- ◆ Профілактичне інформування медичною службою.
- ◆ Ранкові фізкультхвилинки мовою своєї національності та під музичний супровід.
- ◆ Години спілкування: «Суд над шкідливими звичками», «Корисна їжа», «Здоровий сон», «Життя дане для добрих справ».
- ◆ Виховні заходи класу: перегляд фільмів та їх аналіз; заходи «Збережемо школу, місто, країну, планету зеленішою і чистішою!», «Природа має на меті добро», «Екологія природи - екологія душі»; конкурси малюнків «Збережи воду!», «Я – житель міста Одеси, країни Україна та планети Земля!».

- ◆ Виховні заходи школи: брейн-ринги «Екологія та здоров'я», «Ми за здоровий спосіб життя»; зустрічі з наркологом міста; турпоходи «стежина здоров'я з батьками» (до моря, два рази на рік); турпохід «Канатний курс» (спільно з вчителями-предметниками виїзд до лісу, виконання фізичних вправ, спрямованих на згуртування колективу учнів та вчителів); організація та проведення рафтингу: учні, вчителі та батьки.
- ◆ Акції «Допоможи дітям», «Озелени територію», «Зелена сукня «Мрії», «Збережи воду»; «З миру по нитці» (учні представляють культуру та традиції однієї з обраних країн, пропонують купити цікавинки, на зібрані кошти з цієї акції купують подарунки для дітей Дитячого будинку).
- ◆ Ігровий тренінг «Живе серце».

❖ III блок – «Небо спільне для всіх»

Основна мета: формування багатонаціонального колективу класу на засадах виявлення спільного в різних культурах.

Гасло: Від розуміння й прийняття своєї культури та традицій до розуміння та прийняття культур та традицій інших народів!

Основні завдання:

- ▶ Виховання любові до рідної мови, поваги до культурних та духовних цінностей рідної країни та до духовних цінностей інших народів світу.
- ▶ Виховання почуття причетності до свого класу, школи, міста, країни та народу, планети Земля.
- ▶ Виховання толерантного ставлення до інших людей, національностей.
- ▶ Підготовка учнів до життя в полікультурному та багатонаціональному середовищі, виховання в дусі поваги до інших народів, розуміння та прийняття їхніх культур.
- ▶ Опанування учнями національною, світовою, загальнолюдською культурами.
- ▶ Впровадження в практику поведінки гімназистів стандартів та культури толерантної поведінки.

Якості особистості, що актуалізуються та вдосконалюються під час роботи в третьому блоці: культурний кругозір і широта мислення: володіння основами світової культури, сприймання себе як носія загальнолюдських цінностей; патріотизм: сформованість державницького світогляду та громадянської зрілості особистості, стійкі моральні принципи, шанування держави, історії, мови, родини; уміння жити й реалізовувати себе в умовах викликів часу в громадянському суспільстві; толерантність, уміння жити та взаємодіяти з представниками різних національностей; полікультурність; розуміння та продовження традицій свого роду, країни; повага до культури інших народів світу; здатність до адаптації в соціумі.

Завдання третього блоку реалізують у наступних формах роботи:

- ◆ Ранкові зустрічі. Спільне обговорення з учнями теми «З ким я не порозумівся та як вирішився конфлікт».

- ◆ Години етнонаціонального спілкування, тематика: «Вчимося розуміти і поважати інших», «Уроки пам'яті», «Як протидіяти тиску середовища», «Моя роль у сім'ї», «Ми такі різні – ми такі схожі», «Традиції моєї сім'ї», «Сім'я - взаєморозуміння та конфлікти», «Чи легко бути не таким», «Терпляче ставлення до людей», «Гармонія життя».
- ◆ Виховні заходи класу. Ведення «Книги життя свого роду»; Конкурси читців літератури інших народів світу, творчих робіт, дослідницька діяльність учнів з вивчення традицій, історії, культури.
- ◆ Виховні заходи школи: зустрічі з письменниками; відкриті діалоги з представниками органів влади: зустрічі з консулами різних країн (Ізраїлю, Грузії, Болгарії), Дні національної культури (Сорочинський ярмарок, Бессарабський ярмарок); конкурси читців літератури інших народів світу; виставка-конкурс фотографій «З об'єктивом по світу»; робота під час канікул шкільного оздоровчо-лінгвістичного табору «Спілкуйся з задоволенням!»; поїздка учнів та педагогів школи до Польщі.
- ◆ Класні години за орієнтовною тематикою: «Історія мого імені», «Слово про мій рід», «Гомін віків», «Домашнє вогнище», «Повага + терпіння = сімейне самопочуття», «Сімейний оберіг», «Сімейна реліквія», «Ігрова скарбничка сім'ї», «Шанувати батьків – найперший закон природи», «Ми всі такі різні», «Люди існують один для одного», «Від добрих звичаїв – до великої мудрості».
- ◆ Співпраця з бібліотечною службою школи (спільна організація конкурсів читців; виставки художньої літератури, літературні куточки «Літературне розмаїття», бібліотечні уроки за темами: «Взаємодія культур», «Джерела толерантності», «Пізнай свою країну», «Обери друга», «День національної літератури», «Добрі сусіди», «Єдність у розмаїтті», «Жива бібліотека» тощо; дискусійні клуби із запрошенням сучасних письменників, поетів, діячів культури).
- ◆ Акції: «З миру по нитці»; «Світ без меж»: взаємна співпраця та співнавчання іноземних студентів та учнів гімназії «Мрія», вільне спілкування іноземними мовами безпосередньо з носіями іноземних мов.
- ◆ Комунікативні тренінги («Школа спілкування», «Діалог у сім'ї», «Етика сімейного спілкування», «Кодекс сім'ї»).
- ◆ КТС: «Сім'я»
- ◆ Ігрова програма «Сімейний десант», «Паралелі», Вікторина з «Домоустрою».
- ◆ Класні години спілкування іноземною мовою. Тематика: Інтерактивна міні-лекція “Six thinking hats”, комунікативна майстерня “Practicing thinking as a skill”, круглий стіл “Challenge yourself”, творча майстерня “Ideal community”.

VI блок – «Стежина творчості»

Основна мета: створення умов для прояву самостійності, творчості, самореалізації особистості підлітка та розвиток комунікативних вмінь обмінюватися інформацією з однолітками.

Основні завдання:

- ▶ Створення умов для формування творчої особистості, здатної на генерування власних ідей та на втілення цих ідей у життя класу та школи.
- ▶ Розвиток комунікативних навичок учнів та навичок ефективної комунікації з людьми різних вікових груп та з представниками інших національностей.
- ▶ Забезпечення дотримання учнями норм мовленнєвого етикету.
- ▶ Розвиток креативної особистості, здатної застосовувати свій креатив у реаліях сьогодення.

Якості особистості, які актуалізуються та вдосконалюються під час роботи за завданнями четвертого блоку: комунікативна культура: володіння навичками ділового спілкування, уміння будувати міжособистісні відносини, що сприяють самореалізації, досягненню успіху в суспільному й особистому житті; інформаційна компетентність, володіння засобами самостійної, пізнавальної діяльності, заснованої на засвоєнні засобів придбання знань із різних джерел інформації; вміння враховувати особливості комунікації з різними людьми; здатність до творчості в просторі культури, до діалогу в діяльності й мисленні; здатність проектувати й реалізувати свої життєві перспективи на основі загальнолюдських цінностей.

Завдання четвертого блоку реалізую через наступні форми роботи:

- ◆ Ранкові зустрічі: спільне обговорення та створення плану творчих робіт, заходів класу та школи на місяць.
- ◆ Співпраця з психологічною службою гімназії «Мова жестів різних національностей».
- ◆ Години спілкування «Намалюй – зроби собі свято!», «Як залишитися непереможним», «Давай створимо Правила нашого учнівського колективу!», «Як за допомогою творчості отримати високі оцінки на уроках».
- ◆ Творчі міні-проекти, запропоновані самими учнями класу.
- ◆ Виховні заходи класу – «Захист портрету творчої особистості».
- ◆ Виховні заходи школи: робота учнів у проекті «Школа – парк» (відвідують студії з різних предметних циклів та вчать творчо підходити до вивчення шкільних тем програмного навантаження); участь у шкільному та Всеукраїнському турах дитячого пісенного конкурсу «Євробачення».
- ◆ Участь у шкільному конкурсі «Мрія» має таланти!».
- ◆ Співпраця з дитячим садком та початковою школою. Реалізація проекту «Гід» для учнів 1-4 класів, театралізованого проекту «Казки народів світу» (постановка казок). Участь у проведенні батьківських днів «Знайомство» у 1 класі (проведення відкритих міні-уроків з учнями та їхніми батьками). Проведення з учнями початкової школи спільних творчих справ; дня самоврядування (1 раз на семестр); «Веселих перерв» іноземними мовами;

ігор (французькі, англійські, німецькі та іспанські); виконання пісень країн Англії, Франції, Німеччини та Іспанії;

- ◆ Дні спілкування різними мовами кожного місяця: 5-го числа – день спілкування англійською мовою, 10-го – день спілкування німецькою мовою, 20-го – день спілкування французькою мовою, 25-го – день спілкування іспанською мовою;

НАПРЯМ 4.

Робота, спрямована на перетворення стихійного середовища на виховуюче середовище

За Н. Є. Щурковою існує три складові виховання, що уособлюють його цілісність – *опанування, засвоєння та прийняття*.

Виходячи з цього, моя робота над перетворенням стихійного середовища у виховуюче, базується на тому, щоб:

1. **ОПАНУВАННЯ** дозволяло сприймати світ певної культури, милуватися ним, знаходити радість від спілкування з цим світом, полюбити цей світ та взаємодіяти з ним;
2. відбувалось **ЗАСВОЄННЯ** оточуючого середовища. Це необхідно для того, щоб спілкування з ним не стало нищівним для людини: засвоїти уміння користуватися електроприладами, а далі – вітатися з людьми, працювати, думати, планувати, конструювати, оцінювати, говорити, мовчати, бути ніжним, суворим, добрим, уважним, нести відповідальність за своїх рідних та близьких людей і так – нескінченно, адже кожне сторіччя пропонує людині новий набір культурних умінь та навичок, необхідних для життя у даній культурі.
3. учень **ПРИЙНЯВ** цінності, відкриті культурою, вводив їх до своєї особистісної структури: поважав та шанував батьків, любив Батьківщину, поважав інших людей, шанував та цінив красу, прагнув творчості.

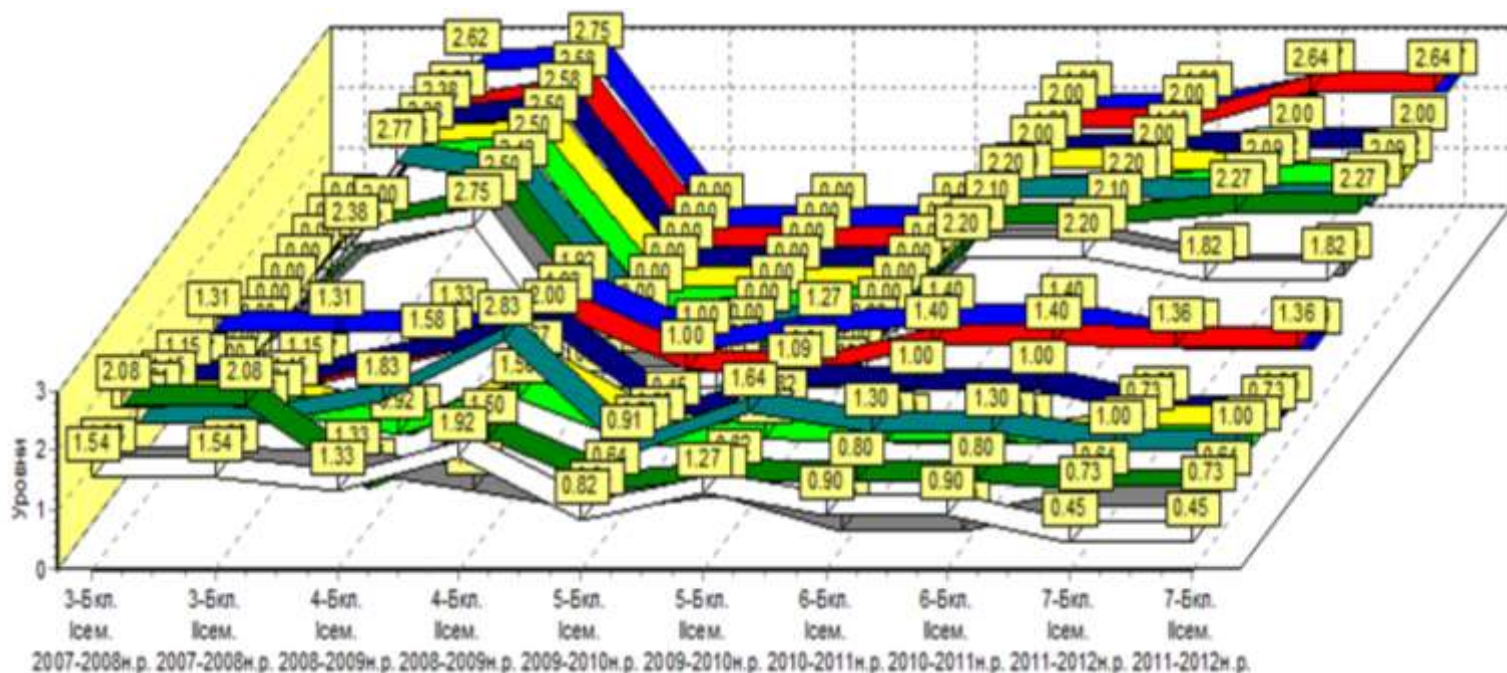
В єдності ці елементи – це три складові процесу соціокультурної ідентифікації, у результаті якої відбувається інтеріоризація цінностей соціальної культури.

Результати моніторингу свідчать, що серед ціннісних орієнтирів в учнів 8-Б класу пріоритетними визначено: національно-громадські, духовно-катарсичні, навчально-перетворювальні, соціально-корисні та фізично-оздоровчі (у 54% учнів визначено як сформовані відповідно віку).

Моніторинг розвитку учнів класного колективу

Життєва активність-Дозвільно-ігрова	Життєва активність-Фізично-оздоровча
Життєва активність-Художньо-образотворча	Життєва активність-Предметно-перетворююча
Життєва активність-Навчально-пізнавальна	Життєва активність-Соціально-комунікативна
Життєва активність-Громадсько-корисна	Життєва активність-Національно-громадянська
Життєва активність-Духовно-катарсична	Ціннісні орієнтації-Дозвільно-ігрова
Ціннісні орієнтації-Фізично-оздоровча	Ціннісні орієнтації-Художньо-образотворча
Ціннісні орієнтації-Предметно-перетворююча	Ціннісні орієнтації-Навчально-пізнавальна
Ціннісні орієнтації-Соціально-комунікативна	Ціннісні орієнтації-Громадсько-корисна
Ціннісні орієнтації-Національно-громадянська	Ціннісні орієнтації-Духовно-катарсична

Серед ціннісних пріоритетів (згідно з ДПКК «Універсал», автор В. О. Киричук) перші місця займають:

- ☞ «Я та моральні цінності»,
- ☞ «Я та здоров'я»,
- ☞ «Я та Україна»,
- ☞ «Я та друзі».

Створена виховна система класу надає можливість кожному учневі правильно і свідомо здійснювати життєвий вибір, ефективно засвоювати справжні цінності цього світу, виховує особистості, які відкриті іншим культурам, національностям, расам і віруванням, і здатної до успішної життєдіяльності в багатокультурному просторі. Широкий **змістовний простір** створює умови для визначення кожною дитиною сфери своїх інтересів. Занурення у суспільне середовище активізує почуття **співприналежності** тому, що відбувається у нашому «спільному домі».

Виховна система класу «Я в світі різних культур», як складова виховної системи гімназії «Мрія» – навчального закладу сімейного типу повного дня, є дієвою технологією по консолідація зусиль класного керівника, педагогічного колективу, батьків, соціальних партнерів для виховання та психолого-педагогічної підтримки у становленні толерантної, полікультурно-компетентної особистості підлітка, здатного в умовах викликів часу жити, діяти, реалізовувати себе у державі та громадському суспільстві, спільно з іншими особистостями будувати це суспільство, усвідомлюючи власну відповідальність за майбутнє своєї держави та світу в цілому.

Адреса передового досвіду: Одеська приватна гімназія «Мрія» Одеської області

Адреса: 65009, Гагаринське плато, 5, м. Одеса, Україна

Телефон: +38 (048) 735-12-11, +38 (048) 714-92-05, +38 (048) 714-93-63 факс